

rárság is szövődött, és az egymással történő beszélgetések által úgy érzem, hogy sokat tágul a világnézetünk is.” (Vass Lehel)

Köszönjük a debreceniek vendégszeretetét, a professzorok nyitottságát, a diákok barátságát. Köszönjük dr. Balogh Csaba rektorhelyettesnek a lehetőséget, és azt, hogy végigkísért minket a tanulási folyamatban. Hálásak vagyunk a szervezőknek, hogy egy ilyen hetet tudhatunk magunk mögött, és Istennek, hogy mindvégig jelen volt közöttünk.

Tóth Henrietta-Beatrix
másodéves magiszterhallgató

Septuaginta-konferencia a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben

2024. november 8–9. között a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet adott helyet a negyedik Septuaginta Hungarica *A bölcsességgel összekapcsolt/oktatott szív* című konferenciának. A konferenciák (2017 – Gyulafehérvár, 2019 – Kolozsvár, 2022 – online) rövid távú célkitűzése olyan előadások megtartása és olyan tanulmánykötetek megjelentetése, amelyek közelebb hozzák a magyar nyelvű olvasótáborhoz a Héber Biblia görög nyelvű fordítását, a Septuagintát. A konferencia mögött álló munkacsoport hosszú távú célja a Septuaginta jegyzetapparátussal (és esetleg kísérőkötetel) ellátott magyar nyelvű fordításának elkészítése.

Az idei konferencia központi gondolata a bölcsesség fogalma volt, az elhangzott nyolc előadás azonban ennél sokszínűbbnek bizonyult.

Martin Meiser, a Saarbrückeni Egyetem Evangélikus Teológiai Fakultásának professzora *Miért fordították le Jób könyvét görög nyelvre?* címmel tartott előadást. Kitért azokra a fordítástechnikai, retorikai és teológiai különbségekre, amelyek Jób könyvét jellemzik, valamint hangsúlyozta azokat a teológiai témákat, amelyek miatt ezt a könyvet mind a palesztinai, mind a diaszpóra zsidósága, majd később a kereszténység is befogadta, bár kifejezte óvatosságát azzal az állítással kapcsolatban, hogy a görög fordító az ókori zsidóság Szentírása részének tekintette a könyvet, ugyanis rengeteg benne a homéroszi és görög mitológiai motívumokra való egyértelmű vagy rejtett utalás.

Erik Eynikel, a Regensburgi Egyetem Teológiai Fakultásának professzora a kiadás előtt álló *Historical and Theological Lexicon to the Septuagint* második kötetébe írt egyik szócikkének tartalmát, illetve a mögötte álló munkafolyamatot mutatta be a *Példa-szócikk a Történeti-teológiai szótár a Septuagintához* című előadásában, és arra ösztönözte a magyar kutatókat, hogy a további kötetekben csatlakozzanak a munkacsoporthoz.

Csalog Eszter, a magyarországi Szent Pál Akadémia tanára azt vizsgálta *A négy kardinális erény a Példabeszédek könyvének görög szövegében* című előadásában, hogy miként jelenik meg a klasszikus görögség négy kardinális erénye a Septuagintában.

Buzási Gábor, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Hebraisztika Tanszékének adjunktusa előadása első felében az 1Móz 22 héber és görög szövege közti különbségeket mutatta be, majd a görög szöveg és az Alexandriai Philón magyarázatában található szöveg közötti különbségekre irányította a hallgatóság figyelmét.

Ioan Chirilă, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Ortodox Teológiai Fakultásának professzora a görögkeleti spiritualitás világába kalauzolta a résztvevőket „*A megtört szíve*” – Ézs 57,15. *Az ember és az üdvösség (spirituális morfológiák)* című előadásával, és valóságos spirituális morfológiát mutatott be a címben jelzett szókapcsolatnak a spiritualitás kontextusában értelmezett jelentésmezeje alapján, amelynek célkitűzése a megtört szív meggyógyítása és újjáépítése az Istennel való imakapcsolatban.

Oláh Zoltán, a Gyulafehérvári Római Katolikus Pasztorális Teológiai Intézet tanára arról értekezett, hogyan jelenik meg Ézsaiás könyvének tanítása a Bölcsesség könyvében (*Bölcsesség-szövegek Ézsaiás könyvének görög fordításában*).

Enghy Sándor, a Sárospataki Református Hittudomány Egyetem rektora arról beszélt *A σοφία a LXX-t körülvevő görög világban és a LXX-ban* címmel megtartott előadásában, hogy miként jelenik meg az arisztotelészi bölcsességfogalom a Septuaginta különböző könyveiben.

A konferenciát Papp György *A bölcsesség a 89 (LXX) zsoltárban* című előadása zárta, amely a Zsolt 90,12 (LXX: Zsolt 89,12) versére összpontosított. Kitért arra a különbségre, amely a héber és görög szöveg bölcsességértelmezését jellemzi: míg a héber szövegben a bölcsesség lényegének megismerése mintegy célként jelenik meg (ráadásul éppen a zsoltár khiasztikus szerkezetének tengelyén elhelyezve), addig az inkább lineáris szerkezetet sejtető görög szövegben, ahol az egyes egységek láncszemekként kapcsolódnak egymáshoz, a bölcsesség azoknak az embereknek sajátja, akiket a zsoltáros példaképekként állít olvasói elé. Ugyanis az ő szívük a bölcsességhez van bilincselve, vagy, más olvasat szerint: őket a bölcsesség oktatja.

Az előadásokat követően rövid szakmai beszélgetésre került sor, amikor az előadók és az érdekelt kutatók abban egyeztek meg, hogy a konferenciákat hasznos lenne évenként megszervezni, és egyre inkább a konkrét fordítási munkákra összpontosítani.

Papp György